

Механізм забезпечення фінансової самостійності територій на засадах децентралізації

В. Г. Бороносⁱ, І. Й. Плікусⁱⁱ, Ж. С. Проніковаⁱⁱⁱ

У статті обгрунтовано науково-методичний підхід щодо механізму забезпечення фінансової самостійності території на засадах децентралізації. Підкреслено, що фінансові можливості території повинні оцінюватися при вирішенні завдань тактичного і стратегічного характеру. При визначенні фінансової самостійності території пропонується використовувати фінансовий потенціал, який розраховується з урахуванням впливу тінізації економіки на фінансові потоки, що дозволить уникнути маніпулювання коштами, виділеними на розвиток території, та визначити регіони-донори і регіони-реципієнти. У статті увага звертається на те, що механізм забезпечення фінансової самостійності території на засадах децентралізації повинен базуватися на досягненні розумного компромісу інтересів держави і територій (населення та підприємництва). Тобто фінансова самостійність територій – це не абсолютне поняття, вона є відносною, мається на увазі підвищення рівня цієї самостійності до певних максимально можливих меж, що не суперечать інтересам держави і бюджетів на всіх рівнях.

Ключові слова: фінансова децентралізація, фінансова самостійність; фінансовий потенціал території; міжбюджетні відносини.

Абревіатури:

ФПТ – фінансовий потенціал території

УДК 336:502.131.1

JEL коди: G32, H79, R58

Вступ. Незважаючи на те, що в Україні ще в середині 90-х років ХХ ст. розглядалося питання щодо регіонального самоврядування (передбачалося, що обласні ради будуть виконувати функції регіонального самоврядування саме тоді виникло питання щодо фінансової автономії регіонів), принцип фінансової самостійності дотепер залишається лише тезою і не забезпечує реальної самостійності територій (упродовж 2002–2012 років частка місцевих бюджетів у доходах зведеного бюджету України зменшилася з 31,4 до 22,6 %, а частка місцевих бюджетів у видатках зведеного бюджету України за цей період зросла із 41,1 до 44,9 % [1]). Це обумовлює необхідність дослідження і обгрунтування фінансової самостійності територій на підставі децентралізації із використанням принципів і механізмів розмежування обов'язків з надання суспільних благ та їх фінансового забезпечення, що сприяло б зміцненню потенціалу територій та саморозвитку. При цьому проблематика фінансової самостійності передбачає необхідність дослідження її критеріїв і умов здійснення. Особливої актуальності ця проблема набуває в умовах фінансової і політичної нестабільності.

ⁱ Боронос Вікторія Георгіївна, доктор економічних наук, доцент, професор кафедри економіки та бізнес-адміністрування Сумського державного університету;

ⁱⁱ Плікус Ірина Йосипівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів і кредиту Сумського державного університету;

ⁱⁱⁱ Пронікова Жанна Сергіївна, студентка факультету економіки та менеджменту Сумського державного університету.

© В. Г. Боронос, І. Й. Плікус, Ж. С. Пронікова, 2014

Постановка проблеми. Дослідження проблем децентралізації, у тому числі і фінансової, у працях зарубіжних і вітчизняних вчених представлено з різних позицій, а саме: 1) неінституціональної економіки, де питання децентралізації державного управління розглядаються насамперед із точки зору необхідності підвищення ефективності реалізації функцій держави щодо надання публічних благ (А. Аузан, Д. Кеттл та ін.); 2) теорії суспільного сектору – розробляються варіанти оптимізації виробництва суспільних благ і обґрунтовується їх децентралізоване надання (Дж. Б'юкенен, М. Олсон, У. Оутс [2], Дж. Е. Стігліц, Ч. Тібу [3] та ін.); 3) розвитку бюджетного федералізму – досліджується проблематика прийняття управлінських рішень та аналізуються системи міжбюджетних відносин і ефективність міжбюджетних трансфертів (Д. Брюммерхофф, Р. Масгрейв [4], М. Олсон, Р. Д. Єбель [5] та ін.); 4) концепції «федералізму, що зберігає ринок», – фінансова децентралізація забезпечується створенням повноцінних виборних органів влади, які мають власні джерела доходів і в той самий час несуть відповідальність і звітують перед виборцями (М. Оутс, Ч. Тібу та ін.).

Вивченню питань територіальних фінансів, фінансового забезпечення територіальних органів влади, оцінки фінансової самостійності територій, регулюванню міжбюджетних відносин, фінансової політики держави щодо територій присвячено ряд досліджень, проведених такими вченими, як В. Є. Корчинський [6], В. І. Мельник [7], В. Є. Власюк та Л. І. Бик [8], В. І. Борейко [1] та інші. Так, у працях цих авторів наведені методологічні й методичні підходи до зміцнення ресурсної бази органів місцевого самоврядування, моделі їх взаємодії з державними структурами з питань надання суспільних послуг, розглядаються фінансові й організаційні аспекти децентралізації, обґрунтовується важливість фінансової самостійності.

Однак питання формування ефективних схем регулювання міжбюджетних відносин з метою розвитку потенціалу території, систематизації протиріч фінансової системи, що обумовлені особливостями підходів у здійсненні фінансової децентралізації та загострюються в умовах фінансової і політичної нестабільності, викликають необхідність теоретичного опрацювання, при цьому необхідно враховувати стратегічні орієнтири в реалізації фінансової децентралізації, сукупність факторів, що визначають можливості саморозвитку територій, обґрунтованість інструментарію міжбюджетного регулювання, що формує характер фінансової політики на державному і територіальному рівнях.

Метою дослідження є науково-методичне обґрунтування необхідності фінансової децентралізації, орієнтованої на зміцнення самостійності територіальних органів влади з метою саморозвитку територій.

Результати дослідження. Систематизація підходів до визначення фінансової самостійності територій і дослідження досвіду проведення фінансової децентралізації зарубіжними країнами виявили, що:

- по-перше, у системі фінансово-бюджетного регулювання не може бути однакових методів фінансової децентралізації, однаково прийнятних для різних країн. Є безліч моделей децентралізованого управління (табл. 1), які відрізняються залежно від того, наскільки територіальний рівень управління може самостійно приймати рішення й має для цього необхідні ресурси. Країни ЄС мають різний рівень фінансової самостійності місцевого самоврядування (наприклад, в Іспанії до 40 % доходів профінансовано за рахунок дотацій із державного бюджету [9]), на сучасному етапі актуальним завданням для них є зниження диференціації між рівнем фінансового забезпечення місцевих

Viktorya H. Boronos, Iryna V. Plikus, Zhanna S. Pronikova. Mechanism to Ensure the Financial Independence of the Territories on the Basis of Decentralization

бюджетів. В Україні, незважаючи на те, що країна приєднана до Хартії місцевого самоврядування і правильно взяла курс на децентралізацію влади, ще необхідно вирішувати ті завдання з фінансової децентралізації, що показали свою ефективність у європейських країнах.

Таблиця 1

Моделі децентралізації [систематизовано авторами виходячи з [10, 11, 12]

Модель	Зміст	Країна
Моделі місцевого самоврядування		
Англосаксонська	Передбачає наявність у територіальних органів влади певної свободи дій, при якій на місцях відсутні спеціально уповноважені державні особи, які здійснюють керівництво виконавчими структурами влади	Британія, США, Канада, Австралія
Французька	Припускає наявність у територіально-адміністративних одиницях державної посадової особи, яка здійснює координацію діяльності державних служб і контроль діяльності органів місцевого самоврядування. При цій схемі управління одночасно діють вертикаль державного управління, а також система горизонтального управління	Франція, Скандинавські країни, країни Латинської Америки
Німецька	З'єднує ознаки попередніх моделей: одночасно існує територіальне управління у формі муніципалітетів, а також урядові округи, що не мають виборних органів влади; законодавчо забезпечено право громад вступати у взаємодію по горизонталі, утворюючи різні муніципальні міжгромадські союзи для здійснення спільного управління	Німеччина, Австрія
Моделі децентралізації влади		
У країнах із федеративним державним устроєм	Передбачає свободу муніципалітетів самим визначати форму влаштування своїх органів і схему управління	
У країнах з унітарним державним устроєм	Передбачає уніфіковану по всій країні форму місцевого самоврядування, встановлювану республіканським законодавством	
Моделі міжбюджетних відносин		
Американська	Кожен рівень управління правочинний встановлювати, вводити і збирати власні види податків і зборів	
Канадська	Передбачає як наявність власних місцевих податків, так і загальних республіканських податків, надходження від яких розподіляються між центром і регіонами	
Німецька	Ґрунтується на загальних податках, що розподіляються між усіма рівнями управління	
Китайська	Припускає, що всі податки збираються регіональною й місцевою владою, яка потім робить відрахування до центрального бюджету за встановленими нормативами	

Незважаючи на суттєві відмінності в існуючих моделях фінансової децентралізації, є загальні закономірності, які доцільно враховувати Україні при проведенні фінансової децентралізації, а саме: порядок розмежування доходів і видатків між рівнями бюджетної системи повинен враховувати інтереси територій (суб'єктів підприємництва і населення) і забезпечувати різним рівням бюджетної системи можливість отримати свою частку прибутку від економічного розвитку території; прозорість інформації про формування та витрачання коштів місцевих бюджетів; посилення громадського контролю за коштами місцевих бюджетів;

- по-друге, практичний бік децентралізації адміністративних повноважень відображає фінансово-бюджетна складова, саме вона прямо впливає на соціально-економічний розвиток і територій, і країни в цілому. У країнах ЄС децентралізація влади на адміністративному рівні починалася саме з фінансової децентралізації, на основі якої формувалися оптимальні умови підвищення рівня розвитку місцевих громад, про це свідчить досвід Польщі [13], Чехії, Норвегії, Швеції, Данії, Франції – сильна місцева влада добре працює і не поспішає відокремлюватися, якщо вся самостійність зосереджена не на рівні областей (регіонів), а нижче – на рівні громад [10].

На думку професора завідувача кафедри політології НаУКМА О. Гараня, «ключове завдання, яке повинне бути виконане при децентралізації в Україні: самоврядування ініціює місцева громада – села, міста, а не області» [13], і тут потрібна чітка і справедлива схема перерозподілу коштів, яка б враховувала, що: 1) держбюджет, як і раніше, потрібно наповнювати; 2) є фінансова нерівність регіонів.

Для вирішення цих проблем С. Толстов пропонує «створити фонд регіональної політики, ... який дозволить регіонам розвиватися, залишаючи частину коштів собі, а частину перераховувати до державного бюджету» [13]. Змінами до Бюджетного кодексу, на відміну від існуючої системи з базовою дотацією (дотацією вирівнювання) та додатковою, передбачено існування нових видів міжбюджетних трансфертів (уводиться ряд таких субвенцій: освітня, субвенція на підготовку робітничих кадрів, медична, субвенція на забезпечення медичних заходів окремих державних програм – ці кошти будуть передаватися місцевим бюджетам за спеціальними формулами, що розраховуватимуться у профільних міністерствах і відомствах). Усі суб'єкти міжбюджетних відносин будуть поділені на три категорії:

1 – індекс податкостроможності більше 1,1 (на них поширюватиметься дія реверсної дотації – вилучення зайвих надходжень, але в обсязі не 100 %, як було раніше, а лише половини, решту грошових коштів ці території зможуть спрямувати на власний розвиток);

2 – індекс податкостроможності 0,9–1,1 – дотаційний рівень не зміниться;

3 – індекс податкостроможності менше 0,9 – для них базова дотація буде дорівнює 80 % для забезпечення досягнення рівня 0,9 [14].

Однак зауважимо, що в теорії і практиці бюджетного регулювання забезпечення реальної самостійності територій є важко вирішуваним завданням, що потребує комплексного підходу й розрахунків (формалізоване представлення таких підходів і деякі розрахунки наведені нами у [15; 16; 17], результати яких дозволять виробити оптимальну для умов України модель фінансової децентралізації, зокрема і децентралізації влади в цілому. Тобто є необхідність у розробленні механізму забезпечення фінансової самостійності території на засадах децентралізації, під яким ми розуміємо сукупність способів і правил, завдяки яким забезпечується реалізація цілей фінансової політики щодо економічних відносин між учасниками бюджетного процесу,

спрямованих на створення умов для забезпечення саморозвитку територій із урахуванням інтересів суб'єктів бюджетного процесу. У цьому визначенні ми виходимо з того, що:

1) учасники бюджетного процесу – це органи державної влади та управління різних рівнів;

2) ці відносини мають чіткий вектор – створення умов для забезпечення саморозвитку територій, тим самим уникаємо декларативного характеру самостійності територій як завдання, що в сучасних умовах важко вирішити;

3) підкреслюємо необхідність урахування інтересів суб'єктів бюджетних відносин, до яких належать не лише державні органи, а й здебільшого приватний сектор – населення, підприємницькі структури.

Тобто механізм забезпечення фінансової самостійності території на засадах децентралізації, на нашу думку, базується на досягненні розумного компромісу інтересів держави і територій (населення та підприємництва). Цей компроміс може бути досягнутий лише за умови забезпечення фінансової самостійності територій, яка не суперечить принципам єдності держави.

У той самий час передача дохідних й видаткових повноважень повинна супроводжуватися відповідальністю місцевих органів влади. Тобто фінансова самостійність територій – це не абсолютне поняття, вона є відносною, йдеться про підвищення рівня цієї самостійності до певних максимально можливих меж, які не суперечать інтересам держави і бюджетів на всіх рівнях. Для оцінки рівня фінансової самостійності деякими авторами [18; 19] пропонується використовувати показники, що дозволяють оцінити рівень фінансової децентралізації, проте ці оцінки не враховують необхідність активізації потенційних можливостей територій для забезпечення сталого розвитку [16], а також саморозвитку, що є актуальним у зв'язку з необхідністю децентралізації фінансових відносин.

На нашу думку, кількісним критерієм визначення фінансової самостійності території є його фінансовий потенціал, скоригований на рівень «тінізації» економіки та рівень завдань стратегічного або тактичного характеру. Фінансовий потенціал території також є об'єктивною базою для оцінки надходжень бюджету та міжбюджетних відносин. Звідси при розрахунку обсягів міжбюджетних трансфертів, замість розрахункового обсягу доходів (кошика доходів), закріплених за відповідними місцевими бюджетами, пропонуємо використовувати обсяг ФПТ, скоригований на рівень ефективності його використання. Таким чином, базова формула для розрахунку обсягів дотації вирівнювання має такий вигляд [15]:

$$T_i = a_i \cdot (V_i - \Phi\Pi_i \cdot K_{efn} / 100 \%), \quad (1)$$

де T_i – обсяг дотації вирівнювання з державного бюджету, надається конкретній i -й території, або коштів, що передаються з бюджетів таких територій до державного бюджету; V_i – розрахунковий показник обсягу видатків i -ї території; K_{efn} – рівень використання фінансового потенціалу, який визначає фінансову самостійність території; $\Phi\Pi_i$ – фінансовий потенціал i -ї території; a_i – коефіцієнт вирівнювання відповідної i -ї території.

Висновки і перспективи подальших наукових розробок. Європейська практика у сфері фінансового забезпечення місцевого самоврядування підтверджує той факт, що не

існує універсальних моделей та алгоритму вирішення питань фінансової децентралізації. Рівень фінансової самостійності регіонів обмежений низкою чинників об'єктивного і суб'єктивного характеру. Методи фінансового забезпечення самостійності місцевих органів влади характеризуються різноманітністю і потребують дослідження та систематизації підходу щодо пошуку умов та інструментів регулювання міжбюджетних відносин. Досвід розвитку територіального управління в інших країнах підтверджує необхідність децентралізації управління, надання місцевим органам влади більших прав у вирішенні соціально-економічних проблем. Зазначимо, що розвиток національних бюджетних систем пов'язаний із знаходженням балансу у розподілі та управлінні бюджетними ресурсами між різними рівнями публічної влади, що сприяє становленню інституту місцевого самоврядування в межах єдиної бюджетної системи країни і забезпечує у довгостроковому періоді більш високі темпи економічного зростання. При цьому способи перерозподілу коштів між бюджетами повинні бути такими, щоб забезпечувалася найвища ефективність витрачання бюджетних ресурсів, досягався найбільший соціальний та економічний результат. Як зазначив М. Лебрен, «на європейському рівні ми знаємо різні режими децентралізації..., децентралізація без фінансової відповідальності не спрацює» [20]. З огляду на це напрямками подальших досліджень є дослідження: 1) розподілу функціональних повноважень і відповідальності за надання послуг між рівнями влади, виходячи з таких критеріїв, послуга повинна бути максимально наближена до споживача і закріплена за тим рівнем влади, який може найефективніше її профінансувати; 2) взаємозв'язків територіальних інтересів із загальнодержавними, без урахування яких неможливий міжрегіональний обмін фінансовими ресурсами, особливо в умовах кризи платежів та нестабільності. Дослідження за названими напрямками дозволить провести детальнішу оцінку фінансової самостійності територій за запропонованим підходом.

Література

1. *Борейко, В. І.* Необхідність та шляхи забезпечення фінансової самостійності регіонів України / В. І. Борейко // Вісник ОНУ ім.І.І.Мечнікова. – 2014. – Т. 19. – Вип. 2/4. – С. 151–155.
2. *Oates, W. E.* Fiscal Federalism / W. E. Oates. – New York, 1972. – 318 p.
3. *Tiebout, C.* An Economic Theory of Fiscal Decentralization / C. Tiebout // Public Finances: Sources, and Utilization. – Princeton, New Jersey, 1961. – P. 79–96.
4. *Масгрейв, Р. А., Масгрейв, П. Б.* Государственные финансы: теория и практика / Р. А. Масгрейв, П. Б. Масгрейв ; пер. с 5-го англ. изд. – М. : Бизнес Атлас, 2009. – 716 с.
5. *Ebel, Robert D. & Serdar Yilmaz.* On the measurement and Impact of Fiscal Decentralization. Article for the Symposium on Public Finance in Developing Countries: Essays in Honor of Richard M. Bird. Georgia State University, 2007.
6. *Корчинський, В. Є.* Підвищення фінансової самостійності регіонів у контексті проведення реформи в сфері міжбюджетних відносин / В. Є. Корчинський // Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія «Економіка і управління». – 2011. – Т. 24 (63), № 2. – С. 97–106.
7. *Мельник, В. І.* Фінансова самостійність та розвиток регіону / В. І. Мельник // Бизнес-Информ. – 2012. – № 11. – С. 96–99.
8. *Власюк, В. Є.* Особливості забезпечення реалізації соціально-економічних інтересів регіонів України за допомогою фінансових механізмів / В. Є. Власюк, Л. І. Бик // Проблеми економіки. – 2013. – № 4. – С. 192–195.
9. *European Economy Public Finance in EMU –2006* // Сайт журналу «A report by the Commission services» [Електронний ресурс]. – Режим доступа к ресурсу : http://europa.eu.int/comm/economy_finance/publications/publicfinance_en.htm.

10. *Децентралізація* публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / [Бориславська О. М., Заверуха І. Б., Школик А. М. та ін.]. – К. : Центр політико-правових реформ, 2012. – 212 с.
11. *Казюк, Я. М.* Моделі державного управління міжбюджетними відносинами у розвинених країнах світу: уроки для України / Я. М. Казюк // *Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування*. – 2013. – № 1. – С.96–99.
12. *Украине* необходима финансовая децентрализация и концептуальная модель межбюджетных отношений [Електронний ресурс] // Сайт журналу «Дорожная газета». – Режим доступу : <https://roadnews.wordpress.com>.
13. *Децентрализация* или феодализация: как выглядит реформа на примере Польши [Електронний ресурс] // Сайт журналу «Аргументы и Факты» № 45 11/11/2014. – Режим доступу : <http://www.aif.ua/politic/ukraine>.
14. *Механизмы* децентрализации [Електронний ресурс] // Сайт журналу «Вестник Министерства доходов и сборов Украины». – Режим доступу : <http://www.visnuk.com.ua>.
15. *Боронос, В. Г.* Методологічні засади управління фінансовим потенціалом території / В. Г. Боронос. – Суми : Сумський державний університет, 2011. – 310 с.
16. *Плікус, І. Й.* Оцінка перспектив сталого розвитку регіону: економічна складова / І. Й. Плікус // *Управління сталим розвитком територій у контексті світового досвіду* : матер. Всеукр. наук.-практ. конф, 28 березня 2012 р., м. Сімферополь. – Сімферополь, 2012. – С. 86–90.
17. *Оцінка* регіонального фінансового потенціалу стійкого розвитку економіки території: звіт про НДР (заключний) [Електронний ресурс] / кер. В. Г. Боронос. – Суми : СумДУ, 2012. – 77 с. – Режим доступу : <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/32444>.
18. *Бикадорова, Н. О.* Фінансова децентралізація місцевого самоврядування [Текст] / Н. О. Бикадорова // *Економічний вісник Донбасу*. – 2010. – № 2 (20). – С.145–151.
19. *Сукач, О. М.* Методика визначення фінансової забезпеченості регіону [Текст] / О. Сукач // *Формування ринкової економіки в Україні*. – 2009. – Вип. 19. – С. 449–453.
20. *В ЕС* создадут группу для помощи децентрализации в Украине [Електронний ресурс] // Сайт журналу «Фокус.ua». – Режим доступу : <http://www.aif.ua/politic/world/1356277>.

Отримано 04.09.2014 р.

Механизм обеспечения финансовой самостоятельности территорий на основах децентрализации

**ВИКТОРИЯ ГЕОРГИЕВНА БОРОНОС*,
ИРИНА ИОСИФОВНА ПЛИКУС**,
ЖАННА СЕРГЕЕВНА ПРОНИКОВА*****

* доктор экономических наук, доцент, профессор кафедры экономики и бизнес-администрирования Сумского государственного университета, ул. Р.-Корсакова, 2, г. Сумы, 40007, Украина, тел.: 00-380-542-332223, e-mail: boronos_v@mail.ru

** кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры финансов и кредита Сумского государственного университета, ул. Р.-Корсакова, 2, г. Сумы, 40007, Украина, тел.: 00-380-542-332223, e-mail: plikusirina@gmail.com

*** студентка факультета экономики и менеджмента Сумского государственного университета, ул. Р.-Корсакова, 2, г. Сумы, 40007, Украина, тел.: 00-380-542-332223, e-mail: hannyla@rambler.ru

В статье обосновано научно-методический подход к механизму обеспечения финансовой самостоятельности территории на основе децентрализации. Подчеркнуто, что финансовые возможности территории должны оцениваться при решении задач тактического и стратегического характера. При определении финансовой самостоятельности территории предлагается использовать финансовый потенциал, который рассчитывается с учетом влияния тенезации экономики на финансовые потоки, что позволит избежать манипулирования средствами, выделенными на развитие территории и определять регионы-доноры и регионы-реципиенты. В статье обращается внимание на то, что механизм обеспечения финансовой самостоятельности территории на основе децентрализации должен быть основан на достижении разумного компромисса интересов государства и территорий (населения и предпринимательства). То есть финансовая самостоятельность территорий это не абсолютное понятие, она является относительной, имеется в виду повышение уровня этой самостоятельности в определенных максимально возможных пределах, которые не противоречат интересам государства и бюджетов на всех уровнях.

Ключевые слова: финансовая децентрализация, финансовая самостоятельность; финансовый потенциал территории; межбюджетные отношения.

*Mechanism of Economic Regulation, 2014, No 4, 111–119
ISSN 1726-8699 (print)*

**Mechanism to Ensure the Financial Independence of the Territories
on the Basis of Decentralization**

VIKTORYA H. BORONOS*,

IRYNA Y. PLIKUS**,

ZHANNA S. PRONIKOVA***

** D.Sc. (Economics), Professor,*

*Department of Economics and Business-Administration, Sumy State University,
R.-Korsakova Street, 2, Sumy, 40007, Ukraine,
phone: 00-380-542-332223, e-mail: boronos_v@mail.ru*

*** C.Sc. (Economics), Associate Professor,*

*Department of Finance and Credit, Sumy State University,
R.-Korsakova Street, 2, Sumy, 40007, Ukraine,
phone: 00-380-542-332223, e-mail: plikusirina@gmail.com*

**** Student of Faculty of Economics and Management, Sumy State University,*

*R.-Korsakova Street, 2, Sumy, 40007, Ukraine,
phone: 00-380-542-332223, e-mail: hannyla@rambler.ru*

Manuscript received 04 September 2014.

In the article the scientific and methodical approach of a mechanism to ensure financial independence territory on the basis of decentralization. It is emphasized that financial capacity areas should be assessed in solving problems of tactical and strategic. In determining the financial independence of the territory proposed to use financial potential is calculated by taking into account the impact of the shadow economy on financial flows, thus avoiding the manipulation of money allocated for development of the area and to identify regions donor and recipient regions. The article draws attention to the fact that the mechanism for ensuring financial autonomy territory on the basis of decentralization should be based on achieving a reasonable compromise interest of the State and Territories (population and businesses). That financial autonomy area is not an absolute concept, it is

relative, is meant to increase the level of autonomy to certain maximum possible limits that do not conflict with the interests of the state and budgets at all levels.

Keywords: fiscal decentralization, financial autonomy; financial potential of the territory; intergovernmental relations.

JEL Codes: G32, H79, R58

Tables: 1; Formulas: 1; References: 20

Language of the article: Ukrainian

References

1. Boreyko, V. I. (2014), "The need and ways to ensure the financial autonomy of regions Ukraine," *Visnyk ONU im. I. I. Mechnikova*, 19, 2/4, 151–155. (In Ukrainian)
2. Oates, W. E. (1972), *Fiscal Federalism*, New York. (In English)
3. Tiebout, C. (1961), "An Economic Theory of Fiscal Decentralization," *Public Finances: Sources, and Utilization*, New Jersey, 79–96. (In English)
4. Musgrave, R. A., Musgrave, P. B. (2009), *Finance: Theory and Practice*, Moscow, Biznes Atlas. (In Russian)
5. Ebel, R., Serdar, Y. (2007), "On the measurement and Impact of Fiscal Decentralization", Symposium on Public Finance in Developing Countries. (In English)
6. Korchynskyi, V. E. (2011), "Increasing the financial autonomy of the regions in the context of reforms in intergovernmental relations," *Vcheni zapiski Tavrijskogo nacionalnogo universitetu imeni V. I. Vernadskogo*, 2, 97–106. (In Ukrainian)
7. Melnyk, V. I. (2012), "Financial sustainability and development of the region," *Biznes-Inform*, 11, 96–99. (In Ukrainian)
8. Vlasyuk, V. E. (2013), "Features The social and economic interests of Ukraine's regions through financial mechanisms," *Problemy ehkonomiky*, 4, 192–195. (In Ukrainian)
9. Feshchenko, R. (2006), "European Economy Public Finance in EMU," http://europa.eu.int/comm/economy_finance/publications/publicfinance_en.htm. (In English)
10. Borislav, O. M., Zaveruha, I. B., Shkolyk, A. M. (2012), "Decentralization of public authority: European experience and prospects of Ukraine," Kyiv, Centr politiko-pravovih reform. (In Ukrainian)
11. Kazyuk, J. M. (2013), "Models governance intergovernmental fiscal relations in the developed world: lessons for Ukraine," *Teoriya ta praktyka derzhavnogo upravlinnya i miscevego samovryaduvannya*, 1, 96–99. (In Ukrainian)
12. Feshchenko, R. "Ukraine needs financial decentralization and conceptual model of intergovernmental relations," <https://roadnews.wordpress.com>. (In Russian)
13. Feshchenko, R. "Decentralization or feudalization: reform looks like the example of Poland," <http://www.aif.ua/politic/ukraine>. (In Russian)
14. Feshchenko, R. Mechanisms decentralization, <http://www.visnuk.com.ua>. (In Russian)
15. Boronos, V. G. (2011), *Methodological principles for the financial potential of the territory*, Sumy, Sumskij derzhavnij universitet. (In Ukrainian)
16. Plikus, I. Y. (2012), "Assessment of prospects for sustainable development of the region: economic component," *Upravlinnya stalim rozvitkom teritorij v konteksti svitovogo dosvidu*, 86–90. (In Ukrainian)
17. Boronos, V. G. (2012), *Evaluation of regional financial potential of sustainable economic development areas: research report (final)*, Sumy, Sumskij derzhavnij universitet. (In Ukrainian)
18. Bykadorova, N. A. (2010), "Fiscal decentralization of local government," *Ekonomichnij visnyk Donbasu*, 2, 145–151. (In Ukrainian)
19. Sukach, A. N. (2009), "Method of determining the financial security of the region," *Formuvannya rinkovoi ekonomiki v Ukraini*, 19, 449–453. (In Ukrainian)
20. In the EU, create a group to help decentralization in Ukraine, <http://www.aif.ua/politic/world/1356277>. (In Russian)